

Nr 269.

Godkänd av första kammaren den 8 juni 1927.

Godkänd av andra kammaren den 8 juni 1927.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fattigvård och barnavård för lappar.

(Statsutskottets utlåtande nr 133.)

Till Konungen.

Uti den till riksdagen den 4 januari 1927 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1927—1928 har Eders Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 32) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas i ämnet, under avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen fattigvård och barnavård, till fattigvård för lappar beräkna ett ordinarie förslagsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition, nr 108, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen fattigvård och barnavård, till fattigvård och barnavård för lappar, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder, uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 100,000 kronor;

dels ock medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Eders Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till kommun för anordnande av ålderdomshem för lappar.

I likhet med departementschefen har riksdagen funnit den i ärendet förebragta utredningen tydligt giva vid handen, att en omläggning av fattigvården för lapparna är av behovet påkallad. Enligt riksdagens mening synes

fördens skull en sådan organisation böra genomföras, att de lämnade understöden mera än vad hittills varit fallet användas på ett planmässigt sätt. I likhet med departementschefen har riksdagen ock ansett, att den omständigheten, att frågan om ny lagstiftning angående lapparnas renskötsel m. m. ännu är föremål för utredning, icke bör utgöra hinder för att frågan om lapparnas fattigvård nu kommer till avgörande.

Den plan för nyorganisationen, Eders Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med den i ärendet tillkallade sakkunniges förslag framlagt, har riksdagen funnit sig kunna i huvudsak godtaga. Grunden för den nya organisationen skulle alltså bliva, att lappfattigvården organiseras enhetligt inom samtliga de län, varom fråga är, samt att organisationen i största möjliga mån göres likartad med den allmänna fattigvården. Primärkommunerna skulle följaktligen bliva bärare av jämväl ifrågavarande fattigvård, dock att staten skulle bidra till kostnaderna för densamma.

I vissa hänseenden har riksdagen emellertid ansett sig icke kunnat undgå att vidtaga jämkning i vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit.

Vad först angår frågan, för vilka lappar statsbidrag bör utgå till fattigvården, har departementschefen kommit till den uppfattningen, att, i enlighet med vad den sakkunnige föreslagit, de speciella omständigheter, som kunde motivera ett särskilt statsbidrag, hänförde sig till utövande av renskötsel med därav föranledda nomadiserade levnadssätt och särskilt stora fattigvårdskostnader. Departementschefen har alltså icke kunnat ansluta sig till kravet på att statsbidrag skulle kunna utgå för lappar i allmänhet eller för sådana med annat stadigvarande yrke än renskötsel. Den omständigheten, att vederbörande tidigare — enbart eller jämsides med renskötseln — utövat annat yrke, har synts departementschefen icke böra i och för sig utesluta från bidragsrätt, dock att den, som helt nyligen upphört med annat yrke och skaffat sig renar, icke alltid kunde betraktas som enbart renskötande. Att bidrag skulle utgå för lappar, vilka upphört med renskötseln *allenast* på grund av fattigdom, har synts departementschefen icke vara lämpligt.

I anledning av dessa departementschefens uttalanden har riksdagen ansett sig böra framhålla, att det avgörande för frågan, huruvida statsbidrag bör utgå till lapp för fattigvård enligt riksdagens mening synes vara, huruvida vederbörande huvudsakligen ägnat sitt liv åt renskötsel eller icke. En generell regel härutinnan synes icke kunna uppställas, utan torde det böra ankomma på Eders Kungl. Maj:ts prövning att i tveksamma fall avgöra, huruvida rätt till bidrag kan anses föreligga.

Beträffande statsbidragets belopp hava delade meningar gjort sig gällande. Från vissa håll har sålunda anförts, att det icke vore oskäligt, att kommunen — såsom Eders Kungl. Maj:ts förslag ock innebär — finge vidkännas en tredjedel av kostnaden, medan från andra håll yrkats, att statens andel måtte bestämmas till tre fjärdedelar eller att staten borde bestrida hela kostnaden för lappfattigvården. Sistnämnda förslag har framförts av de jämtländska lappkommunerna samt kommunalfullmäktige i Vilhelmina.

Vid det övervägande, riksdagen ägnat denna fråga, har riksdagen icke kunnat undgå att finna vissa skäl tala för att staten lämnar bidrag till lappfattigvården i något större utsträckning än Eders Kungl. Maj:t ifrågasatt. Särskilt för de jämtländska lappkommunerna, där staten hittills i regel bekostat all fattigvård, som utgått till lapparna i länet, skulle ett genomförande av Eders Kungl. Maj:ts förslag utan tvivel kännas som en ganska avsevärd tunga. På grund härav, men för ernående å andra sidan av tillräcklig garanti, att tillbörlig omsikt ägnas beviljandet av fattigvård, har riksdagen ansett, att statens bidrag bör bestämmas till tre fjärdedelar av hela kostnaden. Då man emellertid enligt riksdagens uppfattning här rör sig på områden, där förhållandena äro ganska ovissa och där det torde vara svårt att med någon större sannolikhet beräkna verkningarna av ett beslut, synas bestämmelserna angående statsbidragets storlek böra fastställas att gälla endast tillsvidare, förslagsvis fem år.

Vad angår innehållet av de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelserna, har riksdagen velat ansluta sig till vad Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit. Eders Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende innebär, att statsbidrag enligt hittills tillämpade grunder skulle — där dessa äro förmånligare för kommunen än de nya — tillämpas beträffande bidrag till understöd åt lapp — renskötande eller annan — som under senare halvåret 1926 kommit i åtnjutande av stadigvarande fattigvård. Till denna bestämmelse har riksdagen emellertid funnit ett tillägg av sådan innebörd böra göras att fattigvård åt lapp, som den 1 januari 1928 fyllt 60 år, bör bestridas enligt hittills gällande grunder, där dessa äro fördelaktigare för kommunen.

Till fattigvård och barnavård för lappar har Eders Kungl. Maj:t, såsom nämnts, äskat ett anslag å 100,000 kronor. Ehuru riksdagen ansett sig böra öka statsbidraget för lappfattigvården, har det dock synts riksdagen, att anslaget bör kunna begränsas till sagda belopp.

På grund av vad sålunda anförts och då riksdagen i övrigt icke funnit skäl till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t i den föreliggande propositionen föreslagit, får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen fattigvård och barnavård, till fattigvård och barnavård för lappar, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med av riksdagen angivna grunder, uppfört ett ordinarie förslagsanslag av 100,000 kronor.

Stockholm den 8 juni 1927.

Med undersåtlig vördnad.